

Representantforslag 98 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Pål Farstad og Trine Skei Grande

Dokument 8:98 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Pål Farstad og Trine Skei Grande om kommunal frihet

Til Stortinget

Bakgrunn

Regjeringen har sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre gjennomført en region- og kommunereform som tar sikte på større og mer robuste enheter som i større grad tar hånd om oppgaver som tidligere tilfalt staten. Reformene har allerede resultert i en halvering av antall fylker og en sammenslåing av rundt hundre kommuner. Flere kommuner har pågående prosesser, og en kan forvente at kommune-kartet vil gjennomgå en stor endring i årene som kommer. En av lovnadene som ble gjort i forbindelse med kommunereformen, var å flytte makt ut og ned til kommunene, og forslagsstillerne mener det derfor nå er på sin plass å gjennomføre en frihetsreform for kommunene. Større og færre kommuner styrker denne argumentasjonslinjen, og det er flere områder der kommunene i dag overreguleres gjennom statlig øremerking av midler og overprøving av kommunale vedtak, til tross for at disse ikke har noen klar nasjonal eller regional betydning. Forslagsstillerne mener det er betydelige muligheter for å gi kommunene større lokalt handlingsrom som vil føre til et sterkere lokaldemokrati og kommunalpolitiske løsninger som i større grad er tilpasset den lokale virkeligheten.

Mindre detaljregulering av kommunene

Kommunene opplever i dag en stor grad av detaljstyring, til tross for at Difi i sin rapport «Statlig

styring av kommunene. En kartlegging av virkemiddelbruk og utviklingstrekk på tre sektorer i perioden 1999–2015» viser til at bruk av rammelover og øremerkede midler har blitt redusert mellom 1999 og 2015. Derimot har det blitt satt mer detaljerte krav til prosedyre og kompetanse på kommunale velferdstjenester, noe som øker graden av statlig detaljstyring av kommunene. Staten har i tillegg muligheten til å overprøve kommunale vedtak i saker som ikke har ringvirkninger utover den enkelte kommunegrensen. Selv om staten er i sin fulle rett til å overprøve en kommunes vedtak når det går på tvers av regionale eller nasjonale hensyn, må kommunene i større grad bli tiltrodd ansvaret til å bestemme over egen hverdag. De statlige klageinstansene må i større grad vektlegge lokale vedtak, og terskelen for å overprøve kommunale vedtak må heves. Forslagsstillerne mener at regjeringen bør foreta en helhetlig vurdering av hvilken grense det er hensiktsmessig å sette, for å minske tallet på statlige overprøvinger av kommunale vedtak.

Økt innflytelse på egne inntekter

Kommunesektoren har opplevd en realvekst i oppgavekorrigerte inntekter på fra 1,5 pst. i perioden 2009–2013 til 2,3 pst. i 2013–2016. Vekst i frie inntekter for flere kommuner har også vært et viktig tiltak, men kommunens mulighet til å styre inntektssiden av egen økonomi forblir begrenset. Kommunene mottar i dag sine frie inntekter fra to kilder, nemlig rammetilskudd fra staten (44 pst.) og egne skatteinntekter (56 pst.). De har per dags dato ikke anledning til å sette eget kommunalt skattøre, til tross for at kommunene innehar en stor og viktig oppgaveportefølje.

Mangelen på muligheten til å fastsette eget kommunalt skattøre gjør at kommuner, som selv blir på-

lagt store utgiftsposter gjennom statlige føringer, ikke har nok fleksibilitet til å håndtere de økonomiske utfordringene de står overfor. Muligheten til å fastsette eget kommunalt skattøre vil gjøre kommunene mindre avhengig av å bruke eiendomsskatt for å øke egne inntekter, og vil bety mer frihet til å tilpasse inntekter til den økonomiske situasjonen i kommunen. Om kommunene i tillegg får større tilgang til å fastsette eiendomsskatt, utover rammen på mellom 2 og 7 pst., og å beholde større deler av bedriftsskatten fra virksomheter i kommunen, vil det gi kommunene mye større egne inntekter og mulighet til å gjøre egne prioriteringer med disse inntektene. Forslagsstillerne mener også at forslaget vil bidra til at kommunen i økt grad ser mulighetene og fortjenesten av å investere i eget næringsliv, når det er kommunen selv som i hovedsak tjener på økte bedriftsskatteinntekter.

Økt kommunal frihet i fastsetting av skjenkebevillinger og salgstider for alkoholholdige varer

Kommunale skjenkebevillinger er i dag begrenset av en rekke statlige hensyn, uten at det er noen naturlig grunn til at staten skal legge føringer for kommunal skjenke- og salgspolitikk på alkoholholdige varer. En bevilling kan innvilges for en bestemt anledning, for en bestemt del av året eller for inntil fire år av gangen. Forslagsstillerne mener at denne form for detaljregulering av kommunene bidrar til å svekke troen på lokaldemokratiet og kommunalt selvstyre. En liberalisering av bevillingsordningen vil gi rom for en mengde gode, lokalt tilpassede løsninger, som tar høyde for forskjellige forutsetninger i forskjellige kommuner.

Kommunal frihet og bostedsregistrering

Forslagsstillerne mener det er viktig å gi kommunene friheten til selv å bestemme om de ønsker å tillate dobbel bostedsregistrering eller ikke. Dette vil være et viktig tiltak for kommuner med flere sekundærboliger, og vil gi økt fleksibilitet og valgfrihet både for kommunene og for innbyggerne som ønsker seg dobbel bostedsregistrering.

Friheten til å regulere egen oppdrettsnæring

I dag råder ikke kommunene over egne fjorder med tanke på oppdrett. Norge produserer i dag om lag halvparten av all atlantisk oppdrettslaks, og

eksportinntektene fra næringen utgjorde i 2016 61,3 mrd. kroner. Næringen kan videre vise til en god driftsmargin på 20–25 pst. mellom 2013 og 2015 (Fiskeridirektoratet, 2016). Hordaland og Nordland er landets største oppdrettsfylker, med flere tusen arbeidsplasser tilknyttet næringen i disse to fylkene. I situasjoner der villaksbestanden trues gjennom oppdrett, har kommunen i disse og andre fylker liten mulighet til å regulere næringen. Utover å avsette areal til akvakulturformål står kommunenivået uten hensiktsmessige virkemidler til å regulere oppdrettsnæringen. Lik annen næring bør også oppdrettsnæringen bli regulert av kommunen selv, slik at lokale villaksbestander kan bli hensiktsmessig ivaretatt. Dette vil dessuten være en ytterligere inntektskilde for kommunene som igjen vil bety flere midler som kan disponeres fritt av kommunen selv. Derfor mener forslagsstillerne at det er viktig å gi kommunene selv muligheten til å regulere denne næringen, på lik linje med andre næringer som faller innenfor kommunegrensene.

Forslag

På denne bakgrunnen fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad begrenser statlig detaljregulering gjennom å begrense statens mulighet til å overprøve kommunale vedtak og i mindre grad tar i bruk øremerking av statlige overføringer til kommunene.
2. Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som i større grad lar kommunene øke egne inntekter gjennom blant annet å selv kunne fastsette eiendomsskatt og den kommunale skattøren.
3. Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å bestemme skjenke- og salgstider for alkoholholdige varer.
4. Stortinget ber regjeringen fremme sak tilbake til Stortinget med forslag som gir kommunene friheten til selv å tillate dobbel bostedsregistrering.
5. Stortinget ber regjeringen fremme sak til Stortinget med forslag som gir kommunene større frihet til selv å regulere lokal fiskeoppdrettsnæring.

6. april 2017

André N. Skjelstad

Pål Farstad

Trine Skei Grande

